

Джерела та література

1. Fieldhouse D. Can Humpty-Dumpty Be Put Together Again? *Imperial History in the 1980s. Journal of Imperial and Commonwealth History*. 1984. Vol. 12, № 2. P. 9–23.
2. New Turing scheme to support thousands of students to study and work abroad. Department for Education. *Gov.UK*. 20.12.2020. URL: <https://www.gov.uk/government/news/new-turing-scheme-to-support-thousands-of-students-to-study-and-work-abroad>
3. Statistics on UK–EU trade. House of Commons Library. 10.05.2023. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7851/>
4. Truss L. Global Britain is planting its flag on the world stage. Foreign, Common wealth & Development Office. *Gov.UK*. 20.09.2021. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/global-britain-is-planting-its-flag-on-the-world-stage-article-by-liz-truss>
5. United Kingdom: Happiness index. The Global Economy. 2023. URL: <https://www.theglobaleconomy.com/United-Kingdom/happiness/>
6. Winks R. Problem Child of British History: The British Empire-Commonwealth. *Recent Views on British History: Essays on Historical Writing Since 1966*. New Brunswick: New Jersey, 1984. P. 451–92.
7. Кузьменко Е. Тенденції розвитку британської історіографії Британської імперії 1990-х – 2000-х років. *Гуманітарний корпус: збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії*. Вінниця: ТОВ «Твори», 2020. Випуск 34 (том 1). С. 134–139.

Новосел Наталія

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ІСТОРІЯ ЛИСИЧАНСЬКА В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Ключові слова: історія, пропаганда, інформаційна війна Лисичанськ.

Keywords: history, propaganda, information war, Lisichansk.

Відомо, що невід’ємною частиною війни є протистояння в інформаційному полі. Намагання Росії знищити Україну триває вже не одне десятиліття і навіть століття. Зокрема, для цього вона застосовує переписування української історії, нав’язуючи думку українцям про власну меншовартість, відсутність історії і неможливість створити власну міцну державу.

Першими українськими територіями, які зазнали російської агресії, були Крим, Донецька та Луганська області. Власне про історію міста з Луганської області буде далі йтися.

Росія намагається переконати, що існує якийсь окремий народ Донбасу. Вона стверджує, що нічого українського тут не було. Будь-яка людина, що має здоровий глузд, розуміє, що це маячня. Досить подивитися статистику останнього перепису та статистику референдуму 1991 р. У 2001 р. 57,96 % населення Луганської області назвали себе українцями [3]. У 1991 р. 83,86 % населення області підтримали незалежність України [1]. Не змінилася ситуація і в 2014 р. 4 травня 2014 р. місцевий осередок «Просвіти» провів науково-соціологічні дослідження стосовно того, як населення краю реагує на те, що відбувається. З’ясувалося, дві третини, тобто понад 70 % опитаних, ситуацію розуміють, деякі негаразди в державі бачать, але підтримують єдину Україну, єдину Луганщину. Лише 23 % опи-

таних заявили, що ототожнюють себе з колишнім СРСР і хочуть, щоб Луганщина була у складі Росії [5].

Та не завжди пропаганда така груба й помітна. Протягом десятиліть Росія руками своїх маріонеток перетворювала Донбас на пустелю України. Одним із засобів здійснення цього було спотворення історії краю, нав'язування російської ідентичності. Музеї, створені тут у радянський період, історію подавали за концепцією, що спочатку тут було Дике поле, де бігали якісь кочівники і де-не-де були стоянки перших людей, потім відразу стрибок – і заселення краю завдяки Російській імперії. Принаймні така виставка була в краєзнавчому музеї м. Лисичанська. Але чомусь не розповідалося, що задовго до того на території Донбасу з'явився Г. Капустін (і то деякі дослідники піддають сумніву той факт, що він взагалі тут був), тут стояла низка козацьких поселень [6].

У Радянському Союзі любили казати, що вони створили промисловість Донбасу. Але важливу роль у будівництві місцевих заводів відіграв іноземний капітал. У тому ж Лисичанську в 1890 р. було розпочато будівництво содового заводу бельгійцем Ернестом Сольве.

Для потреб службовців і робітників бельгійці створили цілий комплекс споруд, серед яких двоповерхові житлові будинки (на першому поверсі були господарчі кімнати, на другому – спальні). Були збудовані котеджі, гуртожитки, чотириповерхова лікарня, школа, церква, будинок приїжджих (готель). Була створена ідальня для робітників. У її приміщенні влаштувалися спектаклі, існував духовий оркестр із робітників, який грав тричі на тиждень у заводському парку, а взимку – в ідальні. Також було створено найдовшу в Європі та другу за протяжністю у світі повітряно-канатну дорогу. Вона зв'язувала содовий завод із Лисичанськими шахтами. Цією дорогою доставляли вугілля на содовий завод на відстань 4 версти (4,3 км) [2].

Чимало будівель використовуються й досі. Вони розташовані на горбистій місцевості, однак є стійкими. Це пов'язано з технологіями, привезеними бельгійцями зі своєї батьківщини, яка має подібний рельєф. Саме бельгійці винайшли спосіб зробити фундамент, який не реагував на зсуви [2]. І якщо порівнювати якість збудованого бельгійцями та «советами», перші будували краще, і й споруди їхні мали більш естетичний вигляд. До окупації в Лисичанську був район, де можна було милуватися бельгійською спадщиною – в частині їхніх будинків досі жили люди, будівля гуртожитку стала будівлею гімназії, а лікарня працювала до 2010 р. – тоді до влади прийшов Янукович, відомий своєю «дружбою» з Кремлем, – і лікарню закрили.

Згадувана лікарня мала 3 поверхи. Проект цієї будівлі створив український архітектор латвійського походження Юлій Цауне. Науковці Лисичанського музею дослідили, що 1918 р. тут установили бельгійський рентген-апарат, а згодом – англійський. У будівлі збереглася шахта ліфта, який возив персонал і пацієнтів на третій поверх. Це був початок ХХ ст., а лікарня Лисичанська, більше схожого тоді на селище міського типу, аніж на місто, мала свій рентген-апарат і ліфт на 3 поверх.

Бельгійські фабриканти першими запровадили в місті так званий соціальний пакет, який сьогодні став основою цивілізованих трудових відносин між ро-

бітниками та роботодавцями. І працювати було тоді легше, ніж у Радянському Союзі [2]. Якщо розповідати про це більше, то руйнується міф про СРСР, який усе збудував, та про «погану» Європу, про що так любила розповідати російська пропаганда.

Про події періоду Української революції мало де розповідалося, хоча варто б було, адже це важливий етап українського державотворення. Його події торкалися й Лисичанська. На середину 1917 р. стають українськими 24, 25 і 26 полки колишньої царської армії. У містах їх квартирування – Маріуполі, Бахмуті, Луганську – утворюються перші загони «Вільного козацтва». Поступово рух «вільних козаків» поширюється за лінією Бахмут–Лисичанськ–Луганськ. У Лисичанську діяли українські партії [4].

Взагалі однією з тез російської пропаганди є те, що на Луганщині не було українського руху, що ці території не є українськими і Україну тут не підтримують. Але це не так. Найяскравішою сторінкою боротьби за незалежність України ХХ ст. є рух ОУН-УПА. Хоч кремлівська пропаганда намагалася подати його як явище, притаманне тільки західним регіонам України, насправді ОУН діяла по всій території України. Оцифрованими є документи, пов'язані з діяльністю ОУН у Луганську та Попасній. Є мапа, де позначені всі осередки ОУН у межах області; позначений там і Лисичанськ. Цю мапу розмістив І. К. Патриляк у своїй книзі «Визвольна боротьба ОУН і УПА (1939–1960)». Тож можливо, в майбутньому вдасться відкрити ще одну цікаву сторінку історії.

Отже, важливо розповідати справжню історію України на прикладі історії конкретних міст. Так можна розвінчати російські міфи й здійснити культурну реінтеграцію краю.

Джерела та література

1. Відомість про результати Всеукраїнського референдуму, 1 грудня 1991 р. ЦДАВО України. Ф. 1. Оп. 28. Спр. 144. Арк. 6. URL: https://web.archive.org/web/20131203032951/http://www.archives.gov.ua/Sections/15r-V_Ref/index.php?11
2. Воронцов В. Бельгійські мотиви у нашому Лисичанську. Голос України. 5.05.2018. URL: <http://www.golos.com.ua/article/302660>
3. Всеукраїнський перепис населення за 2001 р. Державний комітет статистики України. URL: https://web.archive.org/web/20191024043444/http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/nationality_population/nationality_popul1/
4. Добровольський О. Б. Українське відродження на Донеччині й Луганщині в 1917–22 роках. *Релігія в Україні*. 07.02.2011. URL: <https://www.religion.in.ua/8174-ukrayinske-vidrodzhennya-na-donechchini-j-luganshchini-v-1917-22-rokax.html>
5. Міщенко І. Володимир Семистяга. На Луганщині є чимало таємних героїв, які чинили спротив російській агресії. *Урядовий кур'єр*. URL: [https://ukurier.gov.ua/uk/articles/volodimir-semistyaga-na-luganshini-ye-chimalo-tayev/](https://ukurier.gov.ua/uk/articles/volodimir-semistyaga-na-luganshini-ye-chimalo-tayev)
6. Подов В. И. Открытие Донбасса. *Исторический очерк. Документы*. Рубежное: Рубежгор. типография. 1992. 120 с.